

ZPRÁVA Z EVROPSKÉ LETNÍ ŠKOLY V ENSCHEDE

V týdnu od 5. do 10. července 2009 se v nizozemském Enschede konala evropská letní škola na téma evropské integrace v oblasti vysokého školství „Modes of European Integration“, kterou pořádalo Centrum pro studium vysokoškolské politiky (Centre for Higher Education Policy Studies, CHEPS) ve spolupráci s Centrem pro evropská studia (Centre for European Studies, CES), obojí při University of Twente v Enschede.

Letní škola byla určena především pro posluchače magisterského nebo doktorského studia a dále pro začínající úředníky a politiky pracující ve sféře evropského vysokého školství. Bohatý program nabízel vyvážený poměr mezi přednáškami a interaktivními diskuzemi na dané téma. Dopolední program byl zaměřen obecně na problematiku týkající se Evropské unie, tj. historii, vývoj a fungování evropských institucí, evropskou integraci a tvorbu evropské politiky. Odpolední program byl věnován konkrétním otázkám, které souvisí s evropskou integrací a vysokým školstvím.

Letní školu zahájil krátkým proslovem prof. Dr. Nico Groenendijk z institutu CES při University of Twente. První blok dopoledních přednášek uvedl prof. Dr. Jaap de Wilde, který se zaměřil na evropský integrační proces, jenž byl započat již v 50. letech 20. století. Důraz kladl především na charakter integrace během vývoje, tj. od výhradně ekonomické spolupráce k celkové integraci, od období studené války přes období vzniku Evropské unie až po současnost. Neméně zajímavým bodem prezentace bylo budoucí vnímání hranic Evropy jako celku. Profesor de Wilde nastínil několik variant, jak lze vnímat obraz Evropy. Jisté je to, že vymezení hranic znamená také vymezení prostoru a názorů vůči ostatním částem světa. Jedním ze závěrů dané prezentace a následné diskuze bylo, že pozice Evropy jsou vůči jednotlivým mocnostem a oblastem světa různé a hranice Evropy jsou tak nežřetelné.

Řečníky odpoledního programu prvního dne byli Dr. Anne Corbett z Evropského institutu na London School of Economics and Political Science a Dr. Frans Kaiser z CHEPS. Cílem prvního příspěvku bylo postihnout historický vývoj evropského vysokého školství ve vztahu k utváření politického procesu. Druhý řečník představil projekt evropské klasifikace vysokoškolských institucí, jenž je chápán

jako nástroj na zmapování diverzifikace evropského vzdělávání. Jedním z cílů přednášky bylo objasnit rozdíl mezi žebříčky (*ranking*) a klasifikací (*classification*) a následně vysvětlit přednosti v použití klasifikace. V rámci příspěvku byl mimo jiné zmíněn metodologický postup a různá úskalí při tvorbě tohoto nového vícerozměrného mapování vysokoškolských institucí.

Druhý den začal přednáškou Dr. Janny Wolff z Jean Monet Centre for European Studies na univerzitě v Brémách v Německu, která byla zaměřena na vytváření konceptu evropské integrace. Janna Wolff představila téma zdánlivě vzdálené od diskutované problematiky, jednalo se však o významné uvedení do problematiky teorie evropské integrace. Po představení nejdůležitějších teoretických konceptů evropské integrace následovalo praktické cvičení, kdy se účastníci za pomoci přednášející pokusili aplikovat teoretické koncepty na nejvíce projednávané evropské záležitosti jako je Boloňský proces a výzkum PISA.

Druhá polovina dne patřila Dr. Ericu Beerkensovi z nizozemské organizace Nuffic (The Netherlands Organization for International Cooperation) a prof. Dr. Marijk van der Wende, děkance Amsterdam University College a předsedkyni programu IMHE (Institutional Management in Higher Education) OECD. Dr. Beerkense se ve svém příspěvku zabýval nelehkou otázkou poevropštvání vysokého školství, kterou analyzoval ve spojitosti s možnými formami vládnutí na evropské úrovni. Jádrem referátu bylo nastínění toho, co vše obnáší nadnárodní způsob vlády. Tato část příspěvku rozpoutala diskuzi na téma rolí jednotlivých dimenzí nadnárodních vlád, tj. nadnárodních pravidel, organizací a aktivit. Profesorka van der Wende se zaměřila na celosvětové hledisko trendů evropského vysokého školství. Cílem této přednášky bylo ukázat rozdíly ve vývoji vysokého školství v Evropě – s důrazem na Boloňský proces - a v jiných částech světa. Přes víceméně negativní vyhlídky vývoje evropského vysokého školství v porovnání například s USA, Čínou či Japonskem, lze konstatovat zajímavý závěr. Jednotné počínání evropských států v rámci evropského vysokého školství, konkrétně Boloňský proces, přineslo pozitivní ohlasy z ostatních částí světa. Za hranicemi Evropy je především Boloňský proces vnímán jako úspěšný konceptuální rámec pro další vývoj vysokého školství.

Druhá polovina letní školy byla zahájena přednáškou na téma institucionalizace a evropská integrace. Dr. Rory Costello, výzkumný pracovník POLMT (Department of Political Science and Research Methods) z University of Twente, vysvětlil, jakou formou probíhají rozhodovací procesy v Evropské unii a jakou roli v nich hrají tři nejdůležitější instituce Evropské unie, Evropský parlament, Evropská komise a Rada Evropské unie a členské státy EU. Obsahem příspěvku bylo mimo jiné demonstrovat konkrétní příklad rozhodovacího procesu, který probíhal před spuštěním programu Sokrates II.

Dalším řečníkem třetího dne byla Dr. Åse Gornitzka, výzkumná pracovnice Centra pro evropská studia (ARENA) z univerzity v Oslu, která představila otázku transnacionálních politických sítí, evropských agentur jako součást evropské administrativy a v neposlední řadě nastolila otázku expertních skupin a jejich rolí. Druhou část odpoledne přednesl svůj příspěvek prof. Dr. Jürgen Enders, jenž se zaměřil na otevřenou metodu koordinace (OMC – The Open Method of Coordination). Profesor Enders vysvětlil proč a v jakých případech by se měl tento nový prostředek vládnutí v Evropské unii používat.

Dopolední program posledního přednáškového dne byl věnován tématu právního systému Evropské unie. Dr. Luisa Marin z CES pohovořila o tzv. „*hard law*“ (vynutitelné, závazné právo) a Dr. Rik de Ruiter, výzkumný pracovník POLMT, o tzv. „*soft law*“ (nevynutitelné, nezávazné právo). Primárním cílem obou příspěvků bylo poukázat na rozdíly mezi těmito dvěma druhy práva a na způsob jejich uplatnění.

Posledními přednášejícími letní školy byli prof. Dr. Jeroen Huisman (ICHEM, univerzita v Bathu) a prof. Dr. Hans Vossensteyn (CHEPS a univerzita v Osnabrücku). Prof. Huisman navázal na předchozí dny letní školy, zaměřil se konkrétně na Boloňský proces a pokusil se o určité zhodnocení ve smyslu úspěšnosti a možného budoucího vývoje. Na závěr celého kurzu bylo připraveno zajímavé téma, a to financování vysokého školství. Otázka financování podněcuje vždy k diskusi, podobně tomu bylo i v případě tohoto semináře. Překvapením pro všechny přítomné včetně prof. Vossensteyna

byla relativní shoda všech zúčastněných nad klasickými ožehavými otázkami, jako je například školné na vysokých školách. Všichni účastníci se nečekaně shodli na zavedení školného, a to diferencovaného podle skupin oborů.

Během závěrečného dne byl věnován prostor panelové diskusi, kde bylo možno s akademickými pracovníky pohovořit o nejzajímavějších a nejpálčivějších oblastech, které byly během kurzu diskutovány. Jednalo se především o budoucí směřování evropské integrace, Boloňského procesu a evropské identity. Jistým podnětem k diskusi byl samotný fakt, že Boloňský proces se ocitá v poslední části své první fáze. Diskuze se tudíž týkala především těchto otázek. Jisté je, že rozhodnutí o tom, jakým směrem se bude oblast evropského vysokého školství ubírat, je velice složité. Máme ze sebou první fázi Boloňského procesu, kde byly provedeny především strukturální reformy. Je však zřejmé, že nejsme u konce. Na řadu přicházejí otázky zamezení vzrůstající nepřehlednosti, nutnosti větší transparentnosti v oblasti zajištění kvality a další.

Závěrem lze říci, že díky efektivní organizaci, kterou zajistila doktorandka Adrie Dassen, byl kurz vysoce přínosný. Celý týdenní program nabídl výbornou příležitost, jak si prohloubit a rozšířit znalosti na dané téma a zjistit jakým směrem se ubírají současné debaty na téma evropské integrace a vysokého školství. Účastníci letní školy měli možnost nahlédnout do problematiky celkového fungování Evropské unie a diskutovat o vývoji evropské integrace zejména v oblasti vysokého školství. Letní škola nenabídla jen strohý popis faktů, ale možnost diskutovat a hodnotit celkový vývoj. Jistým obohacením byla jistě různorodost účastníků letní školy z hlediska oborové specializace a v neposlední řadě i z hlediska země původu.

Prezentace z letní školy jsou k dispozici na webových stránkách CHEPS¹.

Mgr. Lucie KYNČILOVÁ
Centrum pro studium vysokého školství, v.v.i.

¹ http://www.utwente.nl/cheps/summer_school/